

PRIBLIŽNA PRILAGODBA EGZONIMA U HRVATSKOM JEZIKU

Marko Kovačić

Aproksimativna rješenja prirodan su mentalni proces u ljudskom mozgu u svim djelatnostima i granama pa tako i u lingvistici i toponimiji. Takva rješenja mogu odvesti na pogrešan trag bilo na fonološkom ili na leksičkom planu te uroditi pučkom etimologijom. Fonološka aproksimacija prihvatljiva je u procesu prilagodbe ako se pri prijenosu stranog u domaći oblik prilagođavaju samo oni glasovi koji u jeziku primaocu ne postoje. Kod prirodnog procesa prilagodbe toponima, glasovne promjene i zamjene mogu biti pravilne, kao i kod prilagodbe običnog leksika, a odstupanja od paradigme prisutna su u prilagođavanju iz međusobno udaljenih jezika, bilo putem posrednika ili neposrednim kontaktom u procesu kojim egzonimi postaju endonimi. Ovaj rad uvodi pojam aproksimacije u lingvistiku i toponimiju na primjeru prilagodbe egzonima, uz primjere iz hrvatskih medija.

Uvod

Endonim ili autonim izvorno je ime, odnosno zemljopisni pojam na jednom od jezika koji se govore na području na kojem se dotični pojam nalazi. Geografski egzonim, ksenonim ili ponašenica naziv je na određenom jeziku za zemljopisni pojam koji se nalazi izvan područja u kojem se taj jezik službeno govori, a oblikom se razlikuje od naziva koji ima na matičnom jeziku. Endonimi i egzonimi pretežno se odnose na imena naroda i zemalja, ali često i na nazive gradova, pokrajina, planina i rijeka.

U sve uniformnijem svijetu nazivi se sve više ujednačuju i svaki narod ima međunarodni naziv, bilo da se razlikuje od autonima ili mu je istovjetan, odnosno, zemlje i narodi imaju međunarodni naziv, a neki uz međunarodne imaju i domaći naziv. Podjela toponima na endonime i egzonime može zaći u političku i povijesnu sferu jer se tiče prevage nekog naroda i jezika na određenom prostoru. Na nekom području može se službeno govoriti jezik koji nije autohton, dok toponimi mogu biti autohtoni ako potječu iz jezika koji se govore lokalno, a često nemaju službeni status pa službeni jezik neke zemlje može u njoj generirati egzonime jer prave endonime generiraju autohtoni jezici i supstrati.

Endonimi i egzonimi

Nazivi zemalja u hrvatskom mogu se podijeliti u četiri skupine: oni koji su prijevodske tvorbe (*Grčka, Poljska, Finska*), oni koji su antičke tvorbe ili ju oponašaju s pomoću nastavka *-ija* (*Slovenija, Srbija, Makedonija, Italija, Austrija, Rusija*), oni čiji su nazivi zasebne nemijenjajuće riječi, obično lokalne (*Izrael, Island, Portugal*) i oni čiji se nazivi prevode (*Obala Bjelokosti, Južna Afrika*). U našem se tisku nalaze

različiti oblici prevedenih toponima, kao u primjerima *Obali Slonove Kosti* (Jutarnji list, 25. 5. 2008., str. 28.), *Bjelokosna Obala* (Večernji list, 7. 6. 2010., str. 34.).

Što se tiče treće skupine, ona ima podskupinu naziva koji se doduše međunarodno ne mijenjaju, osim što se fonološki prilagođavaju, ali imaju zasebni endonim, oblika posve drugačijeg od međunarodnog, kojim matični ili većinski narod naziva sebe. Takav su slučaj Armenija (Հայաստան /hajastan/), Albanija (Shqipërija), Grčka (Ελλάδα), Japan (日本/nihon/) i Indija (भारत /bharat/). Katkad se njihovim endonimom služe i susjedni ili povijesno povezani narodi. Endonim Finske glasi *Suomi*, a tim se oblikom služe i baltički i uralski jezici. Neki se narodi služe posve drugačijim nazivom za svoje susjede, koji se ne oslanja ni na endonim ni na međunarodni egzonim. Tako Gruzijci imaju posebno ime za Armeniju (*Somheti*), a Letonci za Estoniju (*Igaunija*).

Postoje li u nekom jeziku specifični nazivi za toponime, drugačiji od međunarodnih, ili ne postoje, ovisi o blizini i veličini tih toponima i njihovoj kulturnoj i povijesnoj povezanosti s jezikom u koji ulaze. Očekivana je situacija da narodi za svoje susjede i za sebe same imaju nemeđunarodne nazive, a međunarodnima se služe za dalje i manje toponime. Stoga se na finskom, primjerice, drugačije nazivaju sama Finska, Švedska, Rusija i Estonija (*Suomi, Ruotsi, Venäjä, Viro*) negoli u drugim jezicima, dok će finski nazivi za naše krajeve biti istovjetni, primjerice, havajskima, uz fonološke prilagodbe, dakako (*Kroatia : Koloatia*). Zbog važnosti talijanske, austrijske i mađarske prijestolnice za hrvatsku povijest i kulturu, u hrvatskom se rabe posve prilagođeni oblici *Rim, Beč i Budimpešta*, koji se razlikuju od međunarodnih i izvornih oblika *Roma, Wien i Budapest. Ljubljanu i Beograd* također izgovaramo drugačije nego stanovnici tih gradova budući da u slovenskom ne postoji glas [j], a u srpskom izgovoru Beograda naglasak pada na drugi slog.

Već samim promatranjem zemljopisne karte može se pretpostaviti gdje se mogu očekivati egzonimi. Globalizacija, odnosno medijska povezanost svijeta ugrozila je alternativne nazive toponima, a to su najčešće egzonimi iz geografski ne odveć udaljenih jezika. Govornici su neskloni prilagodbi toponima na svoje jezike kad rezultat previše odskače od izvornog oblika. Ne rabe se više engleski oblici *Leghorn* za *Livorno* i *Corunna* za *La Coruñu*, ali se koristi naziv pasmine pijetla *leghorn*, umjesto eventualno *livornjanski pijetao*. S druge strane, u hrvatskom nema domaćih pa ni prilagođenih oblika za velike, bliske i važne gradove, kao što su *München, Köln, Bruxelles, Haag, Genova, Bologna, Ancona* i drugi, koji se fonetiziraju samo pridjevski, a Bruxelles ni tada, kao što se vidi iz primjera *Hrvati će na posao u bruxelleske urede* (Vjesnik, 27. i 28. 8. 2011., str. 4.). Prilagođeni su ipak *Firenca, Sevilja i Ženeva*, a u slovenskom pravopisu Bruxelles i Lisabon u *Bruselj i Lizbona* (Toporišič, 2010.). Za neke su gradove prilagodbe postojale, ali su zastarjele i izašle iz upotrebe, a to su *Jakin* za *Anconu*, *Mleci* za *Veneciju*, *Požun* za *Bratislavu*, *Carigrad* za *Istanbul* te različiti nazivi za *München*. U slovenskom se pravopisu također navode zastarjeli oblici *Monakovo, Draždani* (Dresden), *Solnograd* (Salzburg)

(Toporišič, 2010.). Grad *Brescia* eponim je imenice *breša*, što je vrsta puške, pa bi se analogno tome i sam grad mogao zvati *Breša*, lokativno *u Breši* mj. *u Bresci* ili *u Bresciji*, tim više što se tako nazivala u starim Lucidarima (Kapetanović, 2005.). Slovenski zbog veće geografske bliskosti, ali i jezične politike ima više domaćih naziva za toponime susjednih zemalja, na primjer *Villach ~ Beljak*, *Klagenfurt ~ Celovec*, *Aquilea ~ Oglej*, *Monfalcone ~ Tržič*. Na talijanskom se hrvatski gradovi poput *Dubrovnika* sve češće nazivaju svojim hrvatskim imenom, što je možda rezultat turističke promidžbe, no prilagođeni egzonimi često su rezultat posredništva ili iskrivljenja izvornog naziva pa se možda gube jer zadobivaju autentičniji oblik. Hrvatski se dvoumi između srpskog posredništva i neposrednosti kad su neki makedonski toponimi u pitanju, na primjer *Skoplje* mj. *Skopje*. Mnoga mjesta gube svoje egzonimne oblike, odnosno nazive kojima su ih zvali susjedni narodi, i poprimaju međunarodne, koji se obično podudaraju s endonimima ili su im bliski, kao u primjeru *Peking > Beijing*.

Ako nije riječ o kolonijalizmu i teritorijalnim pretenzijama, postojanje egzonima pokazuje bliskost naroda, dok njihova zamjena endonimima često ukazuje na globalizaciju, što je posve obrnuta situacija nego kod reindigenizacije. Čak i manja mjesta imaju više naziva, od kojih se kartografija i međunarodne integracije služe samo jednim pa se zanemaruju, primjerice, njemački nazivi poljskih mjesta i slavenski nazivi njemačkih, uporaba im postaje marginalna, opstaju eventualno u sferi dijalektalnih toponima.

Gubljenje egzonima može biti proces ispravljanja, osobito ako je riječ o indigenizaciji. U Kongu afrikanizacija započinje 1960. nakon osamostaljenja pa *Léopoldville/Leopoldstad* postaje *Kinshasa*, *Stanleyville* je preimenovan u *Kisangani*. U novije vrijeme u Kanadi se indigenizacija provodi na sjeveroistoku nakon osnivanja kanadske federalne jedinice *Nunavut* godine 1999. te je, primjerice, *Frobisher Bay* promijenio ime u *Iqaluit*. U Venezueli je predsjednik 2009. *Angelovu slapu* vratio pemonsko ime *Kerepakupai Vená*. U kolovozu 2015. prihvaćen je prijedlog da se najvišoj planini SAD-a *Denali* vrati izvorno ime. Od 1917. do 2015. zvala se *Mt. McKinley*. Izvorni i kolonijalni naziv mjesta mogu koegzistirati u toponimijским hibridima, kao kod toponim *Santa María Tlahuitoltepec*, *San Francisco de la Selva de Copiapó*, *San Pablo de Mitla*, koji se u svojoj punini navode u medijima, kao u primjeru *klizišta u meksičkom gradiću Santa María Tlahuitoltepec* (Večernji list, 30. 9. 2010., str. 16.). Hibridnost nastala na taj način manje je očita u nazivu *Gaziantep* nastalom stapanjem drevnog naziva *Aintap* s turskim *gazi*.

No egzonimi su i svojevrsan pokazatelj važnosti pojedinog toponima – egzonimom mu se daje mjesto u povijesti i svakodnevicu. Stoga je nestanak egzonima osiromašenje usporedivo sa zastarijevanjem i gubitkom bilo koje druge riječi u vokabularu. Ta tendencija prisutna je ne samo sama po sebi, nego je, prema Gostlovu opisu, doživjela službeni poticaj na Drugoj konferenciji UN-a o standardizaciji zemljopisnih imena, održanoj u Londonu 1972. Na njoj se preporučilo da se smanji

uporaba egzonima na zemljopisnim kartama i u nacionalnim publikacijama, a takav je stav potvrđen na svim daljnjim konferencijama.

„Ne bi bilo korektno pretpostaviti da je uklanjanje egzonima moguće ili potrebno u kulturnom, povijesnom ili obrazovnom kontekstu. Egzonimi na razini enciklopedistike, kartografije, informatike i sl., riječju, na razini međunarodne komunikacije mogu predstavljati prepreku u komunikacijskom kanalu pa se otuda i javlja potreba za njihovim uklanjanjem ili potiskivanjem. Na kulturno-povijesnoj i obrazovnoj razini, ostaje, međutim, potreba njihova poznavanja u što širem izboru, što znači njegovanje egzonima, kako povijesnih tako i kurentnih, u okviru kulture vlastitog jezika. Jer egzonimi su, potrebno je to izreći u naglašenom obliku, duboko ukorijenjeni u našoj svijesti i tradiciji, povijesnoj i kulturnoj baštini.“ (Gostl, 1984.: 85.)

Geografskim imenima bavi se na međunarodnoj razini od 1959. međunarodno stručno vijeće *United Nations Group of Experts on Geographical Names* (UNGEGN) pri UN-u. To se vijeće bavi i poticanjem usvajanja službene transkripcije toponima, osnivanjem nacionalnih povjerenstava za standardizaciju geografskih imena, promocijom službenih i manjinskih toponima, kao i stalnim praćenjem nastanka novih te izmjenama postojećih geografskih imena (Crljenko, 2008.).

Egzonimi doneseni iz geografski udaljenih kultura i kolonijalnih sila pridonose pak obrnutom procesu, nestanku endonima, uključujući i najizglednijeg kandidata za globalni naziv nekog toponima, a u slučaju *Mt. Everesta* to su nepalski i tibetski naziv, ili makar kineski. Proces nestanka je potpun kad egzonom postane endonim, a raniji endonim postane supstratni oblik prepušten zaboravu.

Aproksimacija ili približna prilagodba

Aproksimacija (\approx) je približno prikazivanje promatranog pojma radi njegove lakše primjene u situaciji koja ne zahtijeva preciznost. Ona je pribjegavanje najbližem ekvivalentu, u nedostatku apsolutnoga. Aproksimacija je manje precizna od transkripcije i, dakako, od transliteracije i stoga je lakše uklopiva u ciljni jezik. Kod aproksimacije se traže ekvivalenti samo za one elemente koji ne postoje u ciljnome jeziku. Prilagodba fidžijskog mjesta *Mamanuca* u *Mamanuka (mj. npr. *Mamanuda*) ili turskog *Çaycuma* u *Kajkuma (mj. npr. *Čajdžuma*) nije fonološka ni grafička aproksimacija nego pogrešno prenošenje toponima oslanjanjem na grafemiju zbog neupoznatosti s izvornim jezikom, kao u konkretnom primjeru grada *Calcutta*, u kojem se grafem U izgovara grafički (cfr. Kovačić, 2016.). Ni prilagodba *Chicago* u *Čikago* nije fonološka aproksimacija nego grafička. U fonološko-etimološkom pristupu aproksimacija je korisno oruđe samo u fonološkom dijelu, ali nije preporučljiva u etimološkom jer vodi u nagađanja i pučku etimologiju. Slobodna transfonemizacija može biti rezultat nedostatka artikulatornih ekvivalenata za foneme izvornika ili nedostatka spoznaja o izvornome jeziku pa se prilagoditelj oslanja na ortografiju. Slobodna transfonemizacija može biti praktično rješenje kada se ne rukovodi isključivo grafemikom i kad nije stihijska nego jednostavno aproksimativna.

Zbog nepodudarnosti fonoloških sustava jezici se prilagođavaju jedni drugima, govornici traže približna rješenja i često pri tome krše pravila izvornog jezika ili pak stvaraju nove standarde ako se pogrešno shvaćene pojave uvriježe. Deaspiracija i degeminacija suglasnika legitimni su primjeri aproksimacije budući da u hrvatskom nema aspiriranih i geminiranih suglasnika, no mnogo je primjera prilagodbe elementa koji postoje u ciljnome jeziku i koje dakle nije potrebno prilagođavati, a svejedno se to čini zbog utjecaja grafije, zbog nesigurnosti ili nepoznavanja izvornoga jezika. Aproksimacijom ne nastaju samo egzonimi nego oni s vremenom mogu postati i službeni endonimi, kao što je finski *Porvoo* nastao od švedskog oblika *Borgå*.

Moguće je od primjera do primjera i od jezika do jezika povući granicu između aproksimacije i devijacije. Čitati kinesko X i Q kao /ks/ i /k^w/ nije aproksimacija nego devijacija, dok bi aproksimacija glasila /š/ i /ć/. Kada se pišu istim pismom, jezici jače jedni na druge utječu grafijom. Na španjolskom se *Zürich* piše *Zurich* i izgovara /θurič/, u skladu s pravilima španjolskog izgovora premda /h/ postoji u španjolskome i fonološki gledano moguć bi bio aproksimirani oblik /θurih/, no tada bi trebalo pisati *Zurij*. Obrnuto gledano, moguće je da govornik njemačkoga španjolski toponim *Atocha* izgovori /atóha/ mj. /atóča/, što je nepotrebna aproksimacija budući da /č/ postoji u izvornim njemačkim riječima i zabuna bi se morala ukloniti mijenjanjem izgleda izvornog oblika, odnosno pisanjem *Atotscha*.

Takva analogija može se očekivati i kod drugih toponima i njihovih odraza u raznim jezicima. Moguće je, u negativnom smislu, očekivati da se izgovor poljskoga grada *Legnica* /legņica/ u talijanskom odrazi kao /leņika/. U pozitivnom smislu, korejski grad *Pyeongtaek* može se u poljskom izgovorno aproksimirati s riječju „piątek“ ili hrvatski /pjontek/ i tom bi se riječju uz dogovorenu službenu transliteraciju i službeni fonetski prikaz toponim mogao tumačiti laički. Malteško mjesto *Xgħajra* može se grafički aproksimirati kao *Xghajra*, ali u izgovoru jedino kao /šajra/ i eventualno kao *Šajra* u pismu kad bi taj grad postao u našem jeziku jednako udomaćen kao *Firenca* ili *Nica*. Grafička aproksimacija u slučaju *Züricha* i *Xghajre* svodi se na jedva zamjetno ispadanje dijakritičkog znaka i nedovoljno je za prilagodbu.

Velško LL aproksimira se u pismu i izgovoru s L, što je fonološki opravdano jer opisuje glas kojeg u europskim, pa ni keltskim jezicima, nema izvan velškog, a etimološki je opravdano opredijeliti se za L ne samo zbog grafičke logike, nego i jer je fonem /l/ u uskoj vezi s /l/. Velški *Llangollen* etimološki je opravdano izgovoriti /langólen/, a devijantno bi bilo izgovarati ga primjerice /lanjólen/ (u španjolskom) budući da fonem /l/ postoji u španjolskom. Očekivano bi bilo da se na talijanskom taj toponim izgovara geminirano, na finskom također (ali s naglaskom na prvom slogu), a na albanskom bez geminacije. Jednako je opravdana aproksimacija poljskog Ł s običnim L, od kojeg i potječe, te je prihvatljiv izgovor poljskog toponima *Łódź* kao /loj/ i u tome se vidi opravdanost rješenja tvoraca ortografskog sustava poljskog jezika po etimološkom principu jer teoretski je bilo moguće za fonem /w/ iskoristiti

koje neiskorišteno latinično slovo, primjerice X ili Q, i time otežati prilagodbu. Neki polinezijski jezici mogu zavarati svojom jednostavnošću, no čitati fidžijski toponim *Mamanuca* kao */mamanuka/ mj. /mamanuđa/ ≈ /mamanuda/ i grafički čitati *Nadi* /nandi/ i *Labasa* /lambása/ ili pak *Kiribati*, a ne prema fonološkim pravilima, bilo bi stvaranje devijantnih egzonima.

Oslanjanje na grafičko rješenje opravdano je ako je alternativa ravnanje po fonološkim pravilima jezika koji je i sam usvojio dotični toponim iz drugog jezika. Engleski je jezik naziv *Acadia* preuzeo iz francuskog, kamo je dospio iz grčkog, a hrvatski zbog povijesne, kulturne i fonološke bliskosti s antičkim jezicima može izbjeći posredništvo pa se taj kraj piše i izgovara *Akadija*. Slično je s čileanskom *Araukanijom* čiji je naglasak u španjolskom na predzadnjem slogu: *Araucanía*. Drugačije se nego u engleskom izgovaraju ili mogu izgovarati i toponimi *Alberta*, *Augusta*, *Ottawa*, *Toronto*, *Chicago*, *Canberra*, a da se pri tome ne krše pravila ishodišnog ni ciljnjog jezika. Riječ je o toponimima koji potječu iz antičkih ili urođeničkih jezika, kao što su nadalje *Ithaca* i *Syracuse* > *Itaka*, *Sirakuza*. Toponime kao što su *Mauna Loa* i *Mauna Kea* također treba izgovarati hrvatski a ne endonimno ako se endonimnim jezikom smatra engleski a ne havajski jezik u kojem *mauna* znači „planina“, a *kea* „bijela“ i engleski aproksimativno glase /mona lowa/ i /mona kia/. Drugačiji je slučaj s primjerima *Tottenham* i *Delhi*, gdje se u hrvatskom često izgovara /h/ pod utjecajem grafike a ne fonoloških pravila. *Everest* je primjer općeprihvaćenog naziva izgovorenog u skladu s pravilima pisanja a ne čitanja jer izgovor toponima slijedi grafičko načelo, za razliku od izgovora eponima koji je glasio /ʔvrɪst/.

Osim što deaspirira i degeminira strane toponime, hrvatski u izgovoru ne spaja digram NG u jedan glas [ŋ], kao što bi bilo prirodno u mnogim jezicima, poput velškog ili vijetnamskog; nadalje razdvaja glasovne skupine, kao jorubansko GB (prisutna i u slovačkom *Gbelcu*) i nauatlško TL, ignorira glotalne stanke u hebrejskom i zuluu, razdvaja dvoglasie i na taj se način u prilagodbi većina osobitosti izvornika zanemaruje. Očekivana je denazalizacija nazala, primjerice portugalskih, jer za to postoji fonološko i etimološko opravdanje, primjerice kod završnog *-aõ* srodnog španjolskom *-an*, ali neopravdano bi bilo portugalsko LH izgovarati kao aspirirano (umjesto palatalizirano) L, kao što bi i obrnut slučaj bio devijantan, npr. *Delhi* izgovoren na portugalskom kao /deʎi/. Manje bi zamjetno i stoga očekivano bilo tretirati NJ kao skupinu i izgovarati /ŋ/ umjesto kao suglasnike u susjedstvu, kao kod estonskog grada *Luunja*. Čak i kad naziv toponima slijedi ista pravila kao u jeziku primaocu, nije sigurno kako će se u njemu odraziti. Malteško mjesto *Gudja* piše se i trebalo bi se izgovarati bez palatala, kao i kad bi bilo na području Hrvatske, dok se kombinacija DJ u bivšim francuskim kolonijama koristi za ekvivalent našeg Đ.

Toponomastička stratigrafija ne pokazuje samo jezični razvitak po kojemu određujemo porijeklo, starost i razmještaj imena nego i svjetonazor puka iz vremena gdje su drugi podaci manjkavi (Šimunović, 1983.). Mnogi gradovi nazvani su prema plemenima čija su imena izmijenjena i prilagođena nadolaskom superstra-

ta koje bi pri aproksimaciji bilo katkad praktično zaobići. Francuski grad *Saintes* nazvan je prema galskom plemenu koje se na latinskom nazivalo *Santones*, što nije samo kuriozitet nego podatak potencijalno važan za prilagodbu izgovora, etimološki potkrijepljenu aproksimaciju i tvorbu pridjeva. *Reims* /rěz/ se u hrvatskom, u nastojanju da se poštuju francuska ortografska pravila, često čita /rem/, što je pogrešno s obzirom na francuski, ali izvan francuskog nije pogrešno i etimološki je opravdano jer je grad ime dobio po Remima koji su ondje živjeli. Traganje za prvim ili što ranijim supstratom presudno je kod etimologije koja na taj način postaje sredstvo stjecanja istinske slike o nekome kraju burne prošlosti, a ta se pojedinačna istinska slika uklapa u globalnu sliku svijeta koji u suprotnom doživljavamo kroz zatečeno stanje i često iskrivljenu predodžbu preuzetu od posrednika.

Zaključak

Za geografski udaljene pojmove jezici nemaju vlastite egzonime nego se služe posredničkim, koji se i sami obično temelje na lokalnim endonimima. Jezici za toponime u matičnoj zemlji, i za one bliže i veće u susjednim zemljama, imaju vlastite oblike; za one dalje služe se međunarodnim oblicima, a za najdalje se služe posredničkim oblicima koji su obično i međunarodni. Izvorni toponimi kroz takva posredništva doživljavaju promjene kojima treba prići kritički radi što dosljednije prilagodbe. Bez upućenosti u izvorni jezik, u osnove njegove grafije i fonologije, nemoguća je dosljedna aproksimacija uz prihvatljiva odstupanja. Analizom je moguće iskoristiti postojeće prilagodbe i odvojiti pravilne prilagodbe od devijantnih, čak i kad je u pitanju samo naglašavanje i drugi aspekti prozodije. Poznavanje osnova polazišnog jezika temelj je kronološkog pristupa bez kojeg službeni mediji ostaju zasićeni nedoumicama i višestrukim rješenjima i tako postaju generator rješenja neprihvatljivih za prilagodbu toponima, etnonima i antroponima, tim više što je poznavanje toponimije ključ izravnog razumijevanja pojedinih zemalja i svijeta u cjelini.

Literatura

- Ivana Crljenko, 2008., O pisanju geografskih imena: Neke nedoumice u hrvatskim leksikografskim i kartografskim djelima, *Studia lexicographica*, god. 2., br. 1., str. 77. – 104.
- Igor Gostl, 1984./85., Egzonimi, Prilog teoretskom pristupu, *Jezik*, god. 32., br. 3., str. 78. – 88.
- Amir Kapetanović, 2005., Toponimi u hrvatskim „Lucidarima“, *Folia onomastica Croatica*, god. 14., str. 1. – 22.
- Marko Kovačić, 2016., Pristup prilagodbi toponima uz primjer toponima koji sadrže slovo U, *Jezik*, god. 63., br. 2. – 3., str. 84. – 89.
- Adrian Room, 1993., *Place-Name Changes 1900-1991*, The Scarecrow Press, Inc. Metuchen, N.J., & London

Adrian Room, 1997., Placenames of the World, McFarland & Company, Inc.

Petar Šimunović, 1983., Zemljopisna imena kao spomenička baština materijalne i duhovne kulture, Rasprave, br. 8. – 9., str. 231. – 232.

Jože Toporišič, Franc Jakopin, Janko Moder, Janez Dular, Stane Suhadolnik, Janez Menart, Breda Pogorelec, Kajetan Gantar, Martin Ahlin, 2010., Slovenski pravopis 2001, Šesto, ponovno pregledano izdanje, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstveno-raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Sažetak

Marko Kovačić, Zagreb

UDK 81'373.2, izvorni znanstveni rad

primljen 25. ožujka 2017., prihvaćen za tisak 28. travnja 2017.

Approximation of Exonyms in the Croatian Language

Tackling the huge subject of the adaptation of exonyms, this article narrows it down to Croatian as the recipient language and illustrates some of the problems encountered in such adaptation, as well as some possible and some existing solutions. Approximation is a common consequence of adaptation and often a strategy for its implementation. Speakers resort to free transphonemisation when the source language and mediators describe place names using phonemes inexistent in the recipient language. Solutions are often imposed by the media as a result of hasty decisions and incompetence. Such solutions are often wrong from the aspect of both source and recipient and must be met with scientific alternatives that take into account phonology, morphology and etymology of the source language.

HRVATSKO DOMOBRANSKO NAZIVLJE

Sanda Ham

(Nastavak iz prošloga broja)¹

U Krležino doba povezivanje i poistovjećivanje određene politike s određenom jezičnom stilizacijom bilo je uobičajeno; napokon, tako se Hrvate zastrašivalo *endehazijskim hrvatskim* kada im se htjelo oduzeti pravo na *hrvatskost* hrvatskoga. Pišući o Službovniku, Krleža spretno preskače osamdesetak godina hrvatske jezične povijesti,² zanemaruje prijelom hrvatske norme koji se događao još i u doba Prvoga svjetskoga rata, zanemaruje žurnu gradbu zajedničkoga

¹ Prvi je dio ovoga rada objavljen u prošlom godištu Jezika, 2016., god. 63., br. 4. – 5., str. 126. – 140.

² U naše je doba ta povijest još i dulja, stoljetna, a Krležu se čita bez propitivanja.